ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 26. janvārī[1]

Lieta C-301/10

Eiropas Komisija
pret

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti

Direktīva 91/271/EEK — Kanalizācijas sistēmas — Komunālo notekūdeņu attīrīšana — Jēdzieni "apmierinoša darbība" un "labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, kuri nerada pārmērīgas izmaksas"

1. Šīs lietas pamatā ir prasība, ko Komisija cēlusi pret Apvienoto Karalisti par Direktīvas 91/271/EEK[2] par komunālo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu (turpmāk tekstā arī – "direktīva") noteikumu domājamu pārkāpumu. Minētā prasība ir tikai viena no prasībām analogu prasību virknē, ko Komisija cēlusi pret daudzām dalībvalstīm saistībā ar dažādām direktīvas daļām: tomēr tā atšķiras no lielākās daļas minēto prasību ar to, ka strīda pamatā ir nevis faktisko apstākļu izvērtējums, bet gan dažu tādu jēdzienu interpretācija, kuri normatīvajā aktā ir minēti, tomēr nav skaidri definēti. Kā redzēsim, no minētajiem jēdzieniem piedēvējamās nozīmes būs [konkrēti] atkarīgs, kādi pienākumi direktīvā noteikti dalībvalstīm un līdz ar to, vai Komisijas prasība ir pamatota.

I – Atbilstošās tiesību normas

2. Šajā lietā būtiskās direktīvas normas ir it īpaši tās 3., 4. un 10. pants, kā arī I pielikums.

3. Ar direktīvas 3. pantu tiek ieviests vispārīgais princips, saskaņā ar kuru dalībvalstīm jānodrošina, ka tiek panākts, lai visām pilsētu aglomerācijām, kas pārsniedz noteiktu izmēra minimumu[3], būtu [komunālo notekūdeņu] kanalizācijas sistēmas. Teritorijām, uz ko attiecas šī prasība, bija jāpanāk atbilstība vēlākais līdz 2000. gada 31. decembrim, kas ir direktīvas 3. pantā noteiktais termiņš.

4. [Direktīvas] 4. pantā, norādot termiņus un kārtību, kas ir gandrīz analogi 3. pantā minētajiem, ir paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka "komunālos notekūdeņus, kas nonāk kanalizācijas sistēmās, pirms novadīšanas atkārtoti attīra vai attīra līdzvērtīgi".

5. Netiek apstrīdēts, ka visām teritorijām, par ko ir šī prasība, ir jāpilda gan 3., gan 4. pantā paredzētie noteikumi.

1 — Oriģinālvaloda – itāļu.

2 — Padomes 1991. gada 21. maija Direktīva 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV L 135, 40. lpp.).

3 — Noteiktais minimums ir vienāds ar 2000 cilvēka ekvivalentiem. Jēdziens "cilvēka ekvivalents" ir ietverts direktīvas 2. panta 6. punktā, bet šeit nav būtisks: ir skaidrs, ka attiecībā uz visām teritorijām, ko Komisija norādījusi savā prasībā, bija spēkā direktīvas 3. un 4. pantā noteiktie pienākumi.

6. [Direktīvas] 10. pantā ir aprakstītas īpašības, kādām jāpiemīt 4. pantā minētajām attīrīšanas iekārtām, un tās ir formulētas šādi:

"Dalībvalstis nodrošina, ka komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kas tiek celtas atbilstīgi 4. [līdz] 7. panta prasībām, projektētu, celtu, darbinātu un uzturētu, nodrošinot apmierinošu darbību visos parastajos vietējos klimata apstākļos. Projektējot iekārtas, ņem vērā piesārņojuma daudzuma izmaiņas dažādos gadalaikos."

7. Direktīvas I pielikumā ir ietvertas vairākas tehniskas papildnorādes. It īpaši tā A daļa ir veltīta kanalizācijas sistēmām, un tajā ir paredzēts:

"Kanalizācijas sistēmas ņem vērā notekūdeņu attīrīšanas prasības.

Kanalizācijas sistēmu projektēšanu, celtniecību un uzturēšanu veic saskaņā ar labākajām pieejamajām tehniskajām zināšanām, kas nerada pārmērīgas izmaksas, īpaši attiecībā uz:

— komunālo notekūdeņu apjomu un īpašībām,

— noplūžu novēršanu,

— lietus ūdeņu pārplūžu radītā saņemošo ūdeņu piesārņojuma ierobežošanu."

8. Turklāt iepriekš citētajai A daļai ir šāda zemsvītras piezīme:

"Ņemot vērā, ka praksē nav iespējams uzbūvēt kanalizācijas sistēmas un attīrīšanas iekārtas tādā veidā, ka visi notekūdeņi tiek attīrīti tādos gadījumos kā neparasti spēcīgas lietusgāzes, dalībvalstīm ir jānosaka pasākumi, lai ierobežotu piesārņojumu no lietus ūdeņu pārplūdēm. Šādi pasākumi var balstīties uz atšķaidīšanas pakāpi vai kapacitāti attiecībā [pret] sausa laika plūsmu vai var norādīt zināmu pieņemamo plūdu skaitu gadā."

9. Tā pati piezīme ir attiecināma uz pielikuma B daļu, kurā ir norādītas vairākas prasības, kam attīrīšanas iekārtām katrā ziņā jāatbilst.

II – Fakti un pirmstiesas procedūra

10. Komisijas prasība attiecas uz četrām teritorijām: Vitburnu [*Whitburn*], Bektonu [*Beckton*], Krosnesu [*Crossness*] un Mogdenu [*Mogden*].

11. Pirmā teritorija (Vitburna) atrodas Anglijas ziemeļaustrumos. Saistībā ar to Komisija ir cēlusi prasību tikai par direktīvas 3. panta, kas attiecas uz kanalizācijas sistēmām, noteikumu pārkāpumu.

12. Savukārt pārējās trīs teritorijas atrodas Londonas apgabalā un ietilpst galvaspilsētas notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmā. Bektonas un Krosnesas gadījumā Komisija savā prasībā apgalvo, ka ir pārkāpti gan 3. panta – kas attiecas uz kanalizācijas sistēmām – noteikumi, gan 4. un 10. panta – kas attiecas uz attīrīšanas iekārtām – noteikumi. Savukārt attiecībā uz Mogdenu prasībā tiek apgalvots, ka nav ievēroti tikai 4. un 10. panta noteikumi.

13. Pirmstiesas posms saistībā ar šo lietu ir bijis īpaši ilgs un sarežģīts, un nav jāapraksta visos sīkumos. Īsumā to var pārstāstīt šādi.

14. Rīkojoties uz jau 2000. gadā saņemtas sūdzības pamata un pēc neauglīgām sarunām ar Lielbritānijas iestādēm, Komisija 2003. gada 3. aprīlī nosūtīja Apvienotajai Karalistei pirmo brīdinājuma vēstuli saistībā ar situāciju Vitburnā.

15. Vēlāk, pēc sūdzību saņemšanas par neattīrītiem notekūdeņiem, kas lielos daudzumos iepludināti Temzā 2004.–2005. gadā, Komisija šajā ziņā sazinājās ar Lielbritānijas iestādēm un 2005. gada 21. martā nosūtīja brīdinājuma vēstuli saistībā ar situāciju Londonas apgabalā.

16. Tā kā Komisija nebija apmierināta ar Lielbritānijas iestāžu sniegtajām atbildēm, tā 2006. gada 10. aprīlī izdeva pirmo argumentēto atzinumu, kurā attiecībā uz Vitburnu apgalvoja, ka ir pārkāpti direktīvas 3. panta un I pielikuma noteikumi, savukārt attiecībā uz Londonu [Londonas apgabalu] – ka nav ievēroti direktīvas 3., 4., 10. panta un I pielikuma noteikumi.

17. Pamatojoties uz informāciju, kas vēlāk tika saņemta no Lielbritānijas iestādēm, Komisija 2008. gada 1. decembrī izdeva papildu argumentētu atzinumu, kurā konkrēti samazināja prasībā ietvertā priekšmeta apjomu saistībā ar Londonas apgabalu, ierobežojot to līdz Bektonas, Krosnesas un Mogdenas zonām.

18. Vēlāk Komisijas un Apvienotās Karalistes iestāžu starpā bija gan sarakste, gan diskusijas, tomēr risinājums netika rasts. Līdz ar to, tā kā Komisija nebija apmierināta ar Lielbritānijas sniegtajām atbildēm uz argumentētajiem atzinumiem, tā cēla šo prasību.

III – Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

19. Prasība tiesas kancelejā tika saņemta 2010. gada 16. jūnijā. Pēc ierastās procesuālo rakstu apmaiņas lietas dalībnieki tika uzklausīti 2011. gada 10. novembra tiesas sēdē.

20. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atzīt, ka, saskaņā ar direktīvas 3. panta 1. un 2. punktu un I pielikuma A daļu nenodrošinot atbilstošas kanalizācijas sistēmas Vitburnā, kā arī Bektonas un Krosnesas aglomerācijās Londonā, un saskaņā ar direktīvas 4. panta 1. un 3. punktu, 10. pantu un I pielikuma B daļu nenodrošinot atbilstošu komunālo notekūdeņu no Bektonas, Krosnesas un Mogdenas [komunālo notekūdeņu] attīrīšanas iekārtām Londonā attīrīšanu, Apvienotā Karaliste nav izpildījusi šajā direktīvā paredzētos pienākumus;

— piespriest Apvienotajai Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

21. Apvienotās Karalistes prasījumi Tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

IV – Par valsts pienākumu neizpildi

A – *Ievada apsvērumi*

22. Kā es jau norādīju iepriekš un kā lietas dalībnieki paši jau vairākkārt ir uzsvēruši, lietas pamatā esošie fakti ir gandrīz pilnīgi skaidri, izņemot pāris otršķirīgu aspektu. Tātad strīda kodols pēc būtības ir juridiska rakstura, un runa ir par vajadzību definēt dažus direktīvā iekļautus pamatjēdzienus.

23. Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei to, ka visās četrās attiecīgajās teritorijās tiek novadīts pārmērīgs daudzums iepriekš neattīrītu notekūdeņu. It īpaši minētās situācijas pamatā ir tas, ka, pēc Komisijas domām, tiek pārmērīgi izmantoti tā sauktie "notekūdeņu pārplūdes novadītāji" (angļu valodā "combined sewer overflows" jeb *CSO*). Runa ir par ierīcēm, kas kanalizācijas sistēmas pārplūdes gadījumos ļauj novadīt iepriekš neattīrītus ūdeņus tieši vidē (parasti jūrā vai upē).

24. Kā liecina pats nosaukums, *CSO* ir būtiska sastāvdaļa it īpaši tā sauktajās "jauktajās sistēmās", kurās viena vienīga kanalizācijas sistēma savāc gan mājsaimniecību un/vai rūpniecības notekūdeņus, kas radušies mājsaimniecībās un no rūpnieciskās darbības, gan lietus notekūdeņus, ko rada atmosfēras nokrišņi. Var viegli nojaust, ka tāda tipa kanalizācijas sistēma ir īpaši pakļauta slodzes pārmaiņām, kas rodas pēc nokrišņiem lietus periodos – caur kanalizācijas sistēmu tekošā ūdens daudzums ievērojami palielinās. Jaunuzbūvētās kanalizācijas sistēmas lietus notekūdeņus bieži savāc atsevišķi, bet jau esošu jaukto iekārtu gadījumā attiecīgi tās pārveidot bieži vien nav iespējams – gan sarežģīto pielāgošanas darbu, gan pārmērīgi augsto izmaksu dēļ. Lielākā daļa kanalizācijas sistēmu, par ko ir runa šajā lietā, ir jauktā tipa.

B – *Par direktīvas interpretāciju*

25. Pirms izskatīt atsevišķus Komisijas kritizētās valsts pienākumu neizpildes aspektus, jāizskata vairāki būtiski direktīvas aspekti.

26. Visupirms jāatceras, ka, kā jau Tiesa ir norādījusi, direktīvas mērķis ir plašs: tas ir ne tikai aizsargāt ūdens ekosistēmas, bet paredz vispār "aizsargāt cilvēkus, faunu, floru, augsni, ūdeni, gaisu un ainavas" no negatīvas ietekmes. Tāpēc normatīvā teksta interpretācijā vienmēr jāpatur prātā minētais plašais mērķis [4].

27. Vairākās jomās direktīva nosaka dalībvalstīm skaitļu izteiksmē noteiktus pienākumus, kuru izpildi var salīdzinoši viegli pārbaudīt: kaut vai, piemēram, "sākotnējās attīrīšanas" definīcija 2. panta 7. punktā vai noteikumi, kas I pielikuma 1. tabulā paredzēti attiecībā uz attīrīšanas iekārtām.

28. Savukārt citos aspektos direktīvas noteikumos nav ietvertas precīzas skaitliskas atsauces, līdz ar to tos var interpretēt dažādi, un galu galā tieši Savienības tiesa noteiks, kura interpretācija ir pareizā. Var viegli nojaust, ka šoreiz mēs esam saskārušies ar otrā minētā tipa situāciju. Protams, Tiesa nevar patvaļīgi izveidot skaitliskas atsauces, no kā likumdevējs ir vēlējies izvairīties. Tomēr tā var sniegt definīcijas, kas, iespēju robežās precizējot normatīvajā tekstā norādīto, veido saprātīgas interpretatīvas norādes.

29. Turklāt šajā ziņā man jānorāda, ka saistībā ar šīs lietas priekšmetu tas, ka nav precīzu atsauces punktu, īpaši sarežģī situāciju. Direktīvā ne tikai ir ietverti vairāki vispārīgi un neprecīzi jēdzieni – turklāt ļoti tehniskā jomā –, bet arī pati Komisija nav šajā saistībā izstrādājusi kaut vai vienpusējas vadlīnijas, kas ļautu skaidrāk saprast, kā Komisijas struktūras interpretē normas. Manuprāt, būtu ļoti lietderīgi, ja vismaz Komisija (ja ne pats likumdevējs) izstrādātu un publicētu pienācīgas interpretatīvas norādes.

30. Pēc šīs premisas es tagad apskatīšu galvenos jēdzienus, kas būs jāinterpretē šajā lietā.

4 — 2004. gada 23. septembra spriedums lietā C-280/02 Komisija/Francija (Krājums, I-8573. lpp., 16. un 17. punkts).

1) Attīrīšanas iekārtu "apmierinoša darbība"

31. Jēdziens "apmierinoša darbība" ir ietverts direktīvas 10. pantā un attiecas tikai uz attīrīšanas iekārtām, nevis uz kanalizācijas sistēmām. Runa ir par jēdzienu, kas bija ietverts jau pirmajā direktīvas priekšlikumā, ko Komisija iesniedza 1989. gadā[5], un ir palicis būtībā negrozīts direktīvas galīgajā redakcijā. Precīzāk, kā jau redzējām iepriekš citētajā 10. panta tekstā, direktīvā ir minēta "apmierinoša darbība [visos] parastajos vietējos klimata apstākļos".

32. Manuprāt, nav apstrīdams, ka iepriekš minētā norma jāinterpretē tādējādi, ka tajā vispār ir noteikts, ka attīrīšanas iekārtām jāspēj attīrīt *visi* notekūdeņi, kas parastos apstākļos radušies kādā teritorijā. Tas ir apstiprināts arī Tiesas judikatūrā. Tiesa ir atzinusi valsts pienākumu neizpildi gadījumos, kad savākšana un/vai attīrīšana attiecās uz 80 % vai 90 % kādas aglomerācijas radīto notekūdeņu[6]. Tāda stingra nostāja citu starpā saskan arī ar manis minēto direktīvas īpaši plašo mērķi. Turklāt, kā ir norādīts pašā normā, projektējot attīrīšanas iekārtas, jāpatur prātā sezonālās svārstības. Citiem vārdiem, paredzamas klimatiskās sezonālās svārstības neattaisno notekūdeņu neattīrīšanu. Tas, ka direktīvā ir runa par "sezonālām" pārmaiņām, netieši nozīmē, ka runa principā ir par regulārām pārmaiņām, kuras parasti atkārtojas ik gadu. Savukārt pilnīgi neregulāra un neparedzama slodzes pārmaiņa var saskaņā ar 10. pantu attaisnot [notekūdeņu] neattīrīšanu.

33. Kā norādīts iepriekšējā punktā, tas tomēr nav jāinterpretē pārmērīgi stingri, uzskatot, ka notekūdeņu neattīrīšanu var attaisnot tikai tādu notikumu gadījumos, kuri notiek vidēji mazāk nekā vienreiz gadā (attiecībā uz kuriem acīmredzami vairs nevar runāt par "sezonālu" raksturu). Tik tiešām, 10. pants jāsaskaņo ar I pielikuma 1. piezīmi, kuru es izskatīšu pēc brīža un kurā ir atzīts, ka dalībvalstis drīkst noteikt maksimāli pieļaujamo pārplūžu skaitu gadā.

34. Citiem vārdiem, saskaņā ar direktīvas 10. pantu notekūdeņu neattīrīšanu var pieļaut tikai *apstākļos, ko nevar uzskatīt par parastiem*. Precīzāk noteikt minēto situāciju nav iespējams, jo likumdevējs apzināti nav to paskaidrojis precīzākā skaitliskā izteiksmē. Tomēr nav apstrīdams, ka ar direktīvu nav saderīga tādā veidā konstruēta attīrīšanas iekārta, kas *regulāri* novada vidē neattīrītus notekūdeņus.

35. Minētajos apstākļos, tā kā pastāv skaidrs principiāls pienākums, bet nav precīzi skaitļos noteikts, kādi varētu būt iespējamie minētā pienākuma izņēmumi, manuprāt, ir pilnīgi likumīgi, ka Komisija, pildot savas funkcijas – kontrolēt Savienības tiesību ievērošanu –, pieņem iekšējas vadlīnijas, kurās likumdevēja norādes būtu pārveidotas noteiktos un pārbaudāmos skaitļos, uz kuru pamata katrā konkrētā gadījumā varētu izvērtēt, vai ir lietderīgi celt prasību pret kādu valsti par pienākumu neizpildi. Pats par sevi ir skaidrs, ka katrā konkrētā gadījumā galīgais vērtējums būs jāveic Tiesai, kura lems par valsts pienākumu neizpildi: tādā tiesas sēdē varēs un vajadzēs ņemt vērā katras specifiskās situācijas apstākļus.

36. Problēma šajā lietā, kā es jau ieminējos iepriekš, tomēr ir tas, ka Komisija ne tikai nav sniegusi attiecīgas norādes, bet arī, kā šķiet, pat savas struktūras iekšienē nav izstrādājusi šajā ziņā konkrētu procedūru. Tas acīmredzami apgrūtina gan Komisijas, gan Savienības tiesas uzdevumu.

5 — COM(89) 518, galīgā redakcija, OV 29.11.1989.. (9. pants).

6 — 2009. gada 7. maija spriedums lietā C-530/07 Komisija/Portugāle (Krājums, I-78. lpp., 28. un 53. punkts) un 2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā C-343/10 Komisija/Spānija (56. un 62. punkts).

2) "Neparasti spēcīgas lietusgāzes" un "lietus ūdeņu pārplūdes"

37. Abus šos jēdzienus likumdevējs ir izmantojis direktīvas I pielikumā, konkrēti – tās 1. piezīmē. Ir lietderīgi šeit vēlreiz norādīt minētās piezīmes teksta daļu (izcēlums mans):

"Ņemot vērā, ka praksē nav iespējams uzbūvēt kanalizācijas sistēmas un attīrīšanas iekārtas tādā veidā, ka visi notekūdeņi tiek attīrīti tādos gadījumos kā *neparasti spēcīgas lietusgāzes*, dalībvalstīm ir jānosaka pasākumi, lai ierobežotu piesārņojumu no *lietus ūdeņu pārplūdēm*."

38. Visupirms jānorāda, ka abi jēdzieni ir būtiski saistībā gan ar kanalizācijas sistēmām, gan ar attīrīšanas iekārtām. Attiecībā uz abām likumdevējs ir ņēmis vērā apstākli, ka uzbūvēt ideālas sistēmas, kas spētu uztvert, novadīt un attīrīt bez izņēmuma visus notekūdeņus, var praksē izrādīties neiespējami. Līdz ar to dalībvalstis tiek aicinātas paredzēt kārtību, lai ierobežotu kaitējumu, kas neizbēgami rodas gadījumos, kad ne visi notekūdeņi tiek savākti un/vai attīrīti.

39. Apvienotā Karaliste savos apsvērumos ir apgalvojusi, ka situācijas, kurās direktīvā tiek pieļauts, ka notekūdeņi var netikt savākti vai attīrīti, neesot tikai ārkārtas situācijas: I pielikuma 1. piezīmei esot piemēra raksturs un tā neliedzot valstīm, pamatojoties arī uz izmaksu un ieguvumu attiecības izvērtējumu, pieļaut, ka tamlīdzīgas situācijas rodas arī apstākļos, kas nav ārkārtēji. Savukārt, pēc Komisijas domām, ūdeņu nesavākšanu vai neattīrīšanu varētu pieļaut tikai izņēmuma kārtā – ārkārtas situācijās.

40. Lai gan interpretējamais teksts nav ļoti skaidrs, es uzskatu, ka Komisijas nostāja ir pareiza un ka minētā 1. piezīme, kas ne tuvu nav interpretējama tā, kā to ierosina Apvienotā Karaliste, jāsaprot tādējādi, ka ūdeņu nesavākšanu vai neattīrīšanu nekad nevar uzskatīt par "parastu" un ar direktīvu saderīgu situāciju, ja vien nav iestājušies ārkārtas apstākļi.

41. Ir taisnība, ka direktīvā tiek norādīta "neparasti spēcīgu lietusgāžu" situācija dažādu valodu versijās kā piemērs ("*tādos* gadījumos *kā*"). Tāpēc tajā netieši ir pieļauts, ka arī *citās* situācijās var tikt pieļauta ūdeņu nesavākšana vai neattīrīšana. Tomēr nav norādīts, kādas ir tās citas situācijas.

42. Atšķirībā no Apvienotās Karalistes es uzskatu, ka runa šeit ir par situācijām, kuras, gan būdamas dažādas, tomēr ir ārkārtējas. Nekādā ziņā nevar pieļaut, ka neattīrītu notekūdeņu novadīšana vidē notiek "parastās" situācijās. Šajā ziņā jāmin šādi argumenti.

43. Pirmkārt, 1. piezīme ir lasāma, ņemot vērā direktīvas vispārīgo principu, respektīvi, nodrošināt paaugstinātu vides aizsardzības līmeni. Būtu absurdi pieļaut, ka neattīrītus notekūdeņus var regulāri novadīt vidē – arī situācijās, kas nav ārkārtējas, – tikai tāpēc, ka ir uzprojektēta pārāk mazas jaudas kanalizācijas sistēma vai attīrīšanas iekārta.

44. Otrkārt, tas, ka neparasti spēcīgas lietusgāzes ir tikai viena no situācijām, kurās tiek pieļauti izņēmumi no pilnīgas savākšanas/attīrīšanas principa, nenozīmē, ka citos iespējamos gadījumos, kad tas ir pieļaujams, var nesaglabāt ārkārtas raksturu. Gluži pretēji, minēto raksturu pieprasa normas konteksts un mērķis.

45. Treškārt, interpretējamajā tekstā tālāk ir norādīts, ka dalībvalstīm jāparedz pasākumi, lai ierobežotu piesārņojumu, kas rodas no "lietus ūdeņu pārplūdēm". Lai gan Apvienotā Karaliste apgalvo, ka minētais izteiciens ir jāsaprot kā attiecināms uz visu veidu pārplūdēm, direktīvas lasījums pierāda, ka tā nebija likumdevēja griba. Lai gan šīs pēdējās frāzes dažu valodu versijas ir neitrālākas un atsaucas vispārīgi uz pārplūdēm, ko izraisījis lietus[7], lielākajā daļā citu [valodu] versiju tas tā nav, un pārplūžu iemesla

7 — Skat. vācu valodas versiju ("Regenüberläufen") un holandiešu valodas versiju ("hemelwater").

ārkārtas raksturs ir īpaši uzsvērts[8]. Tātad, uzskatot, ka pienākums ierobežot kaitējumu videi no pārplūdēm attiecas tikai uz tām [pārplūdēm], kas saistītas ar ārkārtējiem notikumiem, ja dalībvalstīm vispārīgi tiktu atļauts novadīt neattīrītus ūdeņus arī "parastos" apstākļos, mēs attaptos situācijā, kurā direktīva noteiktu pienākumu mazināt kaitējumu, ko nodarījušas ar ārkārtas apstākļiem saistītas pārplūdes, bet ne kaitējumu, ko nodarījušas ne ar ko neattaisnojamas pārplūdes. Tā būtu absurda situācija, kas katrā ziņā būtu pretrunā direktīvas mērķim. Tādējādi ir skaidrs, ka 1. piezīmes pamatā esošā ideja ir tā, ka iepriekš nesavāktus un neattīrītus notekūdeņus var novadīt vidē tikai ārkārtas apstākļos.

46. Es norādu arī to, ka, cik man zināms, ir vismaz viena valodas versija, kurā manis tikko izvirzītie apsvērumi gūst vēl vienu apstiprinājumu[9]: es atsaucos uz vācu valodas versiju, kurā teikts, ka neiespējamība savākt un attīrīt ūdeņus attiecas uz "*galējām* situācijām, kā, piemēram, tādām, ko izraisījušas neparasti spēcīgas lietusgāzes"[10]. Īpašības vārda "galējās" pievienošana šeit apstiprina, ka 1. piezīmei atbilstīgajām situācijām, lai gan tās var būt dažādas, tomēr ir jābūt ārkārtējām.

47. Pēc minētā punkta noskaidrošanas paliek vēl divi jautājumi. Pirmkārt, kad var uzskatīt, ka ir iestājušās "neparasti spēcīgas lietusgāzes"? Otrkārt, kādas citas ārkārtas situācijas, izņemot atmosfēras nokrišņus, var attaisnot ūdeņu nesavākšanu vai neattīrīšanu?

48. Attiecībā uz pirmo jautājumu es šeit varu tikai atkārtot jau iepriekš minēto skaidro konstatāciju, ka Tiesa nevar noteikt skaitliskos lielumus, kurus likumdevējs ir uzskatījis par lietderīgu nenoteikt. Tajā pašā aspektā tomēr var būt lietderīgi, ja pati Komisija izstrādātu kvantitatīva rakstura vadlīnijas, uz kurām pamatot savu pārbaudes darbību: Tiesai, protams, būs pēdējais vārds par tādu vadlīniju saprātīgumu. Tomēr mūsu gadījumā nešķiet, ka Komisija būtu noteikusi pilnīgi skaidras vadlīnijas. Vairākkārt – gan pirmstiesas posmā, gan Tiesā tiesvedības laikā – Komisija tomēr ir norādījusi, ka parasti, ja tiek pārsniegts 20 novadīšanas reižu skaits gadā, tas ir kā trauksmes signāls par iespējamu valsts pienākumu neizpildi. Tāda skaitliska atsauce, ar visiem saviem mīnusiem un negrozot pienākumu veikt vērtējumu katrā konkrētā gadījumā, var būt saprātīga un pieņemama, ja ir noteikta, salīdzinot dažādās dalībvalstīs spēkā esošo praksi.

49. Problēma tomēr ir apstāklī, ka Komisija pati nešķiet visai pārliecināta par to, kādu nozīmi piešķirt noteiktajai 20 novadīšanas reižu robežai. Tā ne tikai nav šajā ziņā iesniegusi oficiālu norādi, bet arī šajā konkrētajā lietā, šķiet, līdz pēdējam ir svārstījusies starp viedokli, ka minētā robeža ir principā nekad nepārkāpjams slieksnis, izņemot ārkārtas apstākļus, un daudz "izplūdušāku" viedokli, atbilstīgi kuram tā ir tikai norāde bez jebkādas tūlītējas iedarbības.

50. Līdz ar to, ja, no vienas puses, Apvienotajai Karalistei nevar pārmest, ka tā lielāko daļu savu argumentu balstījusi uz noteikumu par 20 novadīšanas reizēm – kas ir vienīgais skaitlis, ko Komisija ar zināmu noteiktību norādījusi pirmstiesas posmā, it īpaši savā papildu argumentētajā atzinumā, – no otras puses, Tiesai jāvērtē domājamā valsts pienākumu neizpilde, tieši ņemot vērā direktīvu un tās vispārīgās norādes. Komisijas nostāja ir pārāk nenoteikta, lai varētu uzskatīt, ka tā savu prasību ir pamatojusi ar stabilu iekšējo praksi, balstoties uz noteikumu par 20 novadīšanas reizēm – noteikumu, kas tādā ziņā pats kļūtu par Tiesas tiesvedības priekšmetu.

8 — Skat, ne tikai itāļu valodas versiju, bet arī versijas franču valodā ("pluies d'orage"), angļu valodā ("storm"), spāņu valodā ("aguas de tormenta"). Ir zināms, ka gadījumos, kad kādas atsevišķas valodas versija nesaskan ar pārējām, to nevar atbilstīgi Tiesas pastāvīgajai judikatūrai izmantot, lai pamatotu tādu normas interpretāciju, kas ir pretrunā vairākumam citu valodu versiju. Skat., piemēram, 1990. gada 27. marta spriedumu lietā C-372/88 *Cricket St Thomas* (*Recueil*, I-1345. lpp., 18. punkts), 2007. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-455/05 *Velvet & Steel Immobilien* (Krājums, I-3225. lpp., 19. punkts) un 2010. gada 25. marta spriedumu lietā C-451/08 *Helmut Müller* (Krājums, I-2673. lpp., 38. punkts).

9 — Lai gan tas, protams, nav noteicošs. Kā es jau tikko norādīju, vienas atsevišķas valodas versija nevar viena pati pamatot interpretāciju, kura ir pretrunā citu valodu versijām.

10 — "Extremsituationen, wie z.B. bei ungewöhnlich starken Niederschlägen".

51. Man šķiet, ka, lai precīzāk interpretētu jēdzienu "neparasti spēcīgas lietusgāzes", katrā ziņā jāsaprot labāk jēdziens, ko es izskatīšu pēc brīža, proti, jēdziens "labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, kuri nerada pārmērīgas izmaksas" (vai arī, izmantojot angļu valodas variantu, "best technical knowledge not entailing excessive costs", no kā arī iegūts akronīms *BTKNEEC*). Runa, protams, ir par pilnīgi atšķirīgu jēdzienu, kas attiecas uz cilvēka darbību, nevis klimatiskajiem apstākļiem. Tomēr es uzskatu, ka konkrētajā gadījumā vienīgais saprātīgais veids, kā interpretēt direktīvā noteiktos pienākumus, ir katrā konkrētā gadījumā izvērtēt apstākļu kopumu, apvienojot vienotā vērtējumā notikuma ārkārtas rakstura izvērtējumu un izmaksas, kas būtu bijušas vajadzīgas, lai izbūvētu pietiekamas jaudas kanalizācijas sistēmas un attīrīšanas iekārtas, lai arī tādā gadījumā novērstu jebkādas pārplūdes. Citiem vārdiem, es uzskatu, ka jēdziens "neparasti spēcīgas lietusgāzes" nav statisks, bet var mainīties arī atkarībā no turpmākiem parametriem.

52. Minētajos apstākļos jēdziens *BTKNEEC*, manuprāt, jāņem vērā arī saistībā ar attīrīšanas iekārtām, lai gan formāli tas I pielikumā attiecas tikai uz kanalizācijas sistēmām. Minētais jēdziens tik tiešām šķiet vispiemērotākais, lai garantētu direktīvas tālejošo mērķu izpildi, nezaudējot no redzesloka nepieciešamo reālismu saistībā ar ekonomiskajām un tehniskajām iespējām.

53. Visbeidzot, attiecībā uz otro jautājumu – par citām iespējamām ārkārtas situācijām, izņemot klimatiskos apstākļus, – arī šeit jānorāda uz iespēju noteikt pietiekami plašas robežas, lai ņemtu vērā ne tikai ārkārtas, bet arī neparedzamas situācijas. Kā piemēru varētu iedomāties situācijas, kad notiek plaša mēroga elektriskās strāvas izslēgšana, kuras dēļ vairs nedarbojas attīrīšanas iekārtas, vai dabas stihijas, kuras, lai gan nav saistītas ar nokrišņiem (kā, piemēram, zemestrīces), tomēr varētu sabojāt attīrīšanas iekārtas vai kanalizācijas sistēmas vai uz laiku pārtraukt to darbību. Tamlīdzīgos gadījumos nav šaubu, ka direktīvas noteikumi nekādā veidā netiktu pārkāpti. Tomēr nav šaubu arī par to, ka arī tādos gadījumos valstīm būtu pienākums veikt pasākumus piesārņojuma mazināšanai saskaņā ar I pielikuma 1. piezīmi, lai gan novadītie neattīrītie ūdeņi nav katrā ziņā radušies no nokrišņiem. Jebkura atšķirīga interpretācija būtu pretrunā pienākumam garantēt direktīvai lietderīgo iedarbību un tādējādi ievērot tās mērķus.

3) "Labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, kuri nerada pārmērīgas izmaksas" (*BTKNEEC*)

54. Jēdziena *BTKNEEC* definīcija ir viens no aspektiem šajā lietā, par kuru lietas dalībnieki ir visilgāk un visasāk diskutējuši – gan rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē. Runa ir par jēdzienu, kas ir ietverts I pielikuma A daļā: tāpēc formāli tas attiecas tikai uz kanalizācijas sistēmām, nevis uz attīrīšanas iekārtām. Tomēr, kā es jau centos paskaidrot iepriekšējos punktos, es uzskatu, ka jēdzienu "BTKNEEC" var uzskatīt par vienu no direktīvas pamataspektiem, kas noder, lai interpretētu visus [tās] noteikumus, tostarp noteikumus, kas attiecas uz attīrīšanas iekārtām. Tas tik tiešām ļauj pienācīgi saskaņot vajadzību garantēt direktīvas lietderīgo iedarbību un vajadzību nenoteikt dalībvalstīm pienākumus, ko nav iespējams izpildīt. Lai gan izteikts atšķirīgi, 10. pantā minētais attīrīšanas iekārtu "apmierinošas darbības" jēdziens atbilst tai pašai loģikai, un to var uzskatīt par klauzulas [par] *BTKNEEC* izpausmi.

55. Apvienotās Karalistes interpretācijā jēdziens *BTKNEEC* ir noteikuma kodols, kas vispārīgi dod dalībvalstīm plašu rīcības brīvību, lemjot, galvenokārt uz izmaksu un ieguvumu attiecības vērtējuma pamata, kādam jābūt pienācīgam notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas līmenim. Minētajā vērtējumā it īpaši Apvienotā Karaliste uzskata par būtisku vienmēr atsaukties uz ietekmi, kāda novadītajiem neattīrītajiem ūdeņiem ir uz uzņemošajiem ūdeņiem: citiem vārdiem, direktīvas noteikumi tiekot vienmēr ievēroti, un, ja pēc tādu notekūdeņu novadīšanas, kuros tikai daļa ūdeņu ir savākti un attīrīti, netiek radīts ievērojams kaitējums videi, pārkāpuma neesot.

56. Savukārt Komisijas interpretācijā jēdzienam *BTKNEEC* esot tikai vienas sekas – praktiski, tas atzīstot dalībvalstu tiesības brīvi izvēlēties no iespējamām sistēmām, lai sasniegtu mērķi, kas, izņemot ārkārtas gadījumus, ir nemainīgs: nodrošināt 100 % notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu. Citiem vārdiem, pēc Komisijas domām, norma nozīmējot tikai to, ka valstis no tehniski iespējamajām alternatīvām, kas pieejamas rezultāta sasniegšanai, var izvēlēties lētāko.

57. Uzmanīgi vērtējot, manuprāt, noraidāma ir gan Apvienotās Karalistes, gan Komisijas interpretācija. Abas ir ļoti atšķirīgas un faktiski ir interpretējamās normas galēji lasījumi. No vienas puses, ievērojot Apvienotās Karalistes aizstāvēto viedokli, beigu beigās dalībvalstīm tiktu atzīta tik liela rīcības brīvība, ka direktīvai pilnīgi vai gandrīz pilnīgi tiktu atņemta lietderīgā iedarbība – it īpaši daļās, kurās tajā ir noteikts dalībvalstīm pienākums aprīkot ar kanalizācijas sistēmām un ar attīrīšanas iekārtām visas aglomerācijas, kas pārsniedz noteiktu izmēra minimumu. No otras puses, Komisijas interpretācija, lai gan, iespējams, ir tuvāka likumdevēja iecerētajam normas garam, riskē atņemt lietderīgo iedarbību ja ne direktīvai kopumā, tad katrā ziņā klauzulai par *BTKNEEC* [11]. Tiešām, nav saprātīgi uzskatīt, ka, konkrēti norādot vajadzību izmantot labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, kuri nerada pārmērīgas izmaksas, likumdevējs direktīvā būtu vēlējies tikai atzīt dalībvalstu tiesības brīvi izvēlēties lētāko sistēmu no iespējamām tehniskajām sistēmām, lai nonāktu pie viena vienīga gala rezultāta. Toties ir skaidrs, ka ar šo klauzulu likumdevējs ir vēlējies mazināt iespējamo "pārmērīgo" ietekmi, kas rastos no direktīvas pārlieku stingras piemērošanas, un ir pieļāvis iespēju, ka dažos gadījumos jāpieņem zināma negatīva ietekme uz vidi.

58. Manuprāt, klauzulas par *BTKNEEC* pareizā interpretācija ir meklējama pa vidu starp abām manis iepriekš minētajām galējām nostājām.

59. It īpaši klauzula par *BTKNEEC* ir jāuzskata par sava veida "drošības vārstu", kas ļauj novērst, ka dalībvalstīm tiek noteikti pārāk nereāli pienākumi, vai arī novērst pilnīgi nesamērīgas īstenošanas izmaksas. Šajā ziņā tomēr jāprecizē vairāki punkti.

60. Pirmkārt, klauzula veido ārkārtas mehānismu, ko nevar izmantot, lai pārkāptu pašas Tiesas judikatūras apstiprināto principu, atbilstīgi kuram savākšanai un attīrīšanai parasti jāattiecas uz visiem notekūdeņiem. Minētais ārkārtas raksturs ir vēl jo vairāk jāuzsver, ņemot vērā Tiesas judikatūru, atbilstīgi kurai – tieši ar atsauci uz Direktīvu 91/271/EEK – pielāgošanai vajadzīgo darbu izmaksas ir pašas par sevi nebūtiskas [12].

61. Otrkārt, ir acīmredzams, ka minētās klauzulas izmantošanu nevar abstrakti saistīt ar zināmu iepriekš noteiktu apstākļu iestāšanos. Tātad nevar, piemēram, *a priori* noteikt izmaksu līmeni, pārsniedzot kuru pienākums savākt un attīrīt 100 % notekūdeņu tiek automātiski atcelts. Klauzula par *BTKNEEC* savukārt prasa, lai vienmēr tiktu pilnībā izvērtēti visi katra konkrētā gadījuma apstākļi, kuriem tā katrā ziņā jāpielāgo.

62. Treškārt, minētajos apstākļos, kā to gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē ir ar pārliecību apgalvojusi Apvienotā Karaliste, var ņemt vērā arī neattīrītu ūdeņu novadīšanas ietekmi uz vidi. Dažu darbu nesamērīgās izmaksas un – tātad – to konkrētas īstenošanas nevajadzību var izvērtēt drošāk, ņemot vērā arī to, kādas sekas uz vidi atstās minētā neīstenošana. Ir skaidrs, ka neīstenot dažus darbus un tādējādi pieļaut neattīrītu ūdeņu novadīšanu vidē būs pieņemamāk par tik, par cik mazāks būs iespējamais kaitējums, ko neattīrītie ūdeņi var nodarīt.

11 — Minētā klauzula, starp citu, nebija iekļauta Komisijas sākotnējā priekšlikumā un tika iekļauta tikai direktīvas galīgajā redakcijā, ko apstiprināja Padome.

12 — 2006. gada 30. novembra spriedums lietā C-293/05 Komisija/Itālija (Krājums, I-122. lpp., 35. punkts).

63. Tas, ka neattīrīto ūdeņu kaitīgās ietekmes uz vidi kritēriju var ņemt vērā, tomēr nenozīmē, kā to apgalvo Apvienotā Karaliste, ka tas ir vienīgais kritērijs, uz kura pamata jāvērtē atbilstība direktīvai. Kā Komisija pareizi norādīja tiesas sēdē, direktīvā nav norādīti pieņemamie piesārņojuma sliekšņi: tajā ir paredzēts pamatpienākums aprīkot pilsētu aglomerācijas ar kanalizācijas sistēmām un attīrīšanas iekārtām. Nesenajos spriedumos, ko esmu minējis iepriekš[13], kad tika pārbaudīts, ka dažās aglomerācijās kanalizācijas sistēmu seguma koeficients nesasniedz 100 %, Tiesa nesāka izvērtēt, vai tas rada kaitīgu ietekmi uz vidi, bet gan automātiski apstiprināja, ka attiecīgās dalībvalstis ir pārkāpušas noteikumus.

64. Līdz ar to nevar pieņemt Apvienotās Karalistes argumentu, atbilstīgi kuram direktīvā noteiktajos termiņos, kas paredzēti kanalizācijas sistēmu un attīrīšanas iekārtu izbūvei, svarīgi ir tikai tas, lai pilsētu aglomerācijām būtu tādas [inženiertehniskās] būves, neatkarīgi no pakalpojumiem, ko tās spēj sniegt. Novedot minēto loģiku līdz galējībai, ar tādas sistēmas izbūvi, kas spēj attīrīt, piemēram, tikai 50 % kādas pilsētas notekūdeņu, būtu pietiekami, lai atbilstu direktīvai, un pakalpojumu uzlabojums, lai sasniegtu 100 % [notekūdeņu attīrīšanu], kļūtu nevis par likumdošanas pienākuma priekšmetu, lai noteiktajos termiņos panāktu atbilstību direktīvai, bet tikai par sistēmas efektivitātes uzlabojumu, attiecībā uz kuru nebūtu paredzēts neviens termiņš un būtībā nebūtu pieļaujama nekāda kontrole. Ir acīmredzams, ka tamlīdzīga interpretācija neatbilst ne likumdevēja vēlmei, ne Tiesas judikatūrai šajā jomā.

65. Turklāt, lai saglabātu direktīvas lietderīgo iedarbību, ir nepieciešams, lai gadījumā, kad 100 % notekūdeņu savākšana vai attīrīšana – protams, izņemot ārkārtas gadījumus, kuros arī Komisija pieļauj neattīrīšanas iespēju, – ir neiespējama vai īpaši grūta, tieši attiecīgā dalībvalsts sniegtu pierādījumu, ka ir piemērojama klauzula par *BTKNEEC*. Šāda veida situācijās, tik tiešām, starp dalībvalsti un Komisiju pastāv skaidra informatīvā asimetrija: Komisijas rīcībā nav autonomu instrumentu, lai izvērtētu konkrēto situāciju, un tai jāpamatojas uz informāciju, ko tai it īpaši iesniegusi attiecīgā dalībvalsts. Minētā situācija citu starpā ir saskaņā ar Tiesas judikatūru, atbilstīgi kurai, lai gan tiesas procesos par valsts pienākumu neizpildi pierādījuma slogs gulstas uz Komisiju, un kad tā ir sniegusi faktu pierādījuma principu, uz kura tā pamato savu prasību, dalībvalstij, pamatojoties uz visizsmeļošāko tās rīcībā esošo informāciju, detalizēti jāpierāda, ka pārkāpuma īstenībā nav[14].

4) Kopsavilkums

66. Apkopojot līdz šim paustos apsvērumus attiecībā uz direktīvā paredzēto pienākumu vispārīgo tvērumu, jānorāda, ka tajā ir noteikts dalībvalstīm vispārīgs pienākums aprīkot pilsētu aglomerācijas ar kanalizācijas sistēmām un attīrīšanas iekārtām, kuras, ja nav ārkārtas apstākļu, spēj nodrošināt *visu* radīto notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu. Pienākums savākt un attīrīt visus notekūdeņus neattiecas uz gadījumiem, kad tas ir neiespējami no tehnoloģiskā viedokļa vai prasa pilnīgi nesamērīgas izmaksas, arī ņemot vērā niecīgo kaitīgo ietekmi uz vidi.

67. Konkrēti es ierosinu pārbaudi, kas ietvertu divus posmus – gan attiecībā uz kanalizācijas sistēmām, gan attiecībā uz attīrīšanas iekārtām. Pirmajā posmā jāpārbauda, vai [notekūdeņu] novadīšanu var uzskatīt par ārkārtas pasākumu vai drīzāk par kanalizācijas sistēmas vai attīrīšanas iekārtas darbības "neparastu" darbības elementu. Otrajā posmā – ja pirmajā posmā tiek pierādīts, ka neattīrīto notekūdeņu novadīšanai nav ārkārtas rakstura, – jāveic pārbaude uz klauzulas par *BTKNEEC* pamata.

13 — 6. zemsvītras piezīmē.

14 — Skat., piemēram, neseno 2009. gada 10. decembra spriedumu lietā C-390/07 Komisija/Apvienotā Karaliste (Krājums, I-214. lpp., 43.–45. punkts). Lai vispārīgi rekonstruētu pierādījuma slogu valsts pienākumu neizpildes procedūrās, skat. arī 42.–46. punktu ģenerāladvokātes Kokotes [*Kokott*] secinājumos, kas sniegti 2009. gada 26. martā apvienotajās lietās C-335/07 Komisija/Somija un C-438/07 Komisija/Zviedrija (2009. gada 6. oktobra spriedumi, Krājums, I-9459. lpp. un I-9517. lpp.).

Minētajā posmā pierādījuma slogs, kurš pirmajā posmā tiek sadalīts starp Komisiju un dalībvalsti, pilnībā gulstas uz pēdējo. Tieši dalībvalstij jāpierāda, ka panākt labāku ūdeņu savākšanas un attīrīšanas līmeni būtu tehnoloģiski neiespējami vai arī tas prasītu izmaksas, kas būtu pilnīgi nesamērīgas salīdzinājumā ar paredzamo ieguvumu videi.

68. Kad ievadā ir noskaidroti dalībvalstīm noteiktie pienākumi, var sākt izskatīt atsevišķās pretenzijas, ko Komisija izvirzījusi Apvienotajai Karalistei.

C – *Par situāciju Vitburnā*

1) Fakti un lietas dalībnieku nostāja

69. Komisijas kritizētā pienākumu neizpilde attiecībā uz Vitburnu, kā redzējām, attiecas tikai uz direktīvas 3. pantu par kanalizācijas sistēmām. Savukārt netiek pārmesta attīrīšanas iekārtu neesamība vai neapmierinoša darbība.

70. Vitburna ir daļa no Sanderlendas aglomerācijas, ko apkalpo viena galvenā jaukta tipa kanalizācijas sistēma, kurā saplūst gan pilsētas notekūdeņi, gan lietus notekūdeņi. Parastos apstākļos Vitburnas kanalizācijas sistēmas ūdeņi caur Sīburnas, Rokeras un vēlāk Sentpītersas sūkņu stacijām tiek aizvadīti uz Hendonas attīrīšanas iekārtu, kurā tiek attīrīti ūdeņi no visas aglomerācijas.

71. Kad Vitburnas kanalizācijas sistēmā savākto ūdeņu daudzums 4,5 reizes pārsniedz sausa laika plūsmu [15], pārpalikušais ūdens tiek novirzīts uzkrāšanas tunelī, kura darbības jauda ir 7000 m^3. Kad kanalizācijas sistēmā esošā ūdens daudzums samazinās, tunelī uzkrātais ūdens no jauna tiek iesūknēts kanalizācijas sistēmā un novirzīts pa kanāliem uz Hendonas iekārtu, kur to galu galā attīra. Ja tuneļa darbības jauda tomēr tiek pārsniegta, pārpalikušo ūdeni novada tieši jūrā, un ūdens netiek citādi apstrādāts kā vien mehāniski filtrēts caur tīklu ar 6 mm acs izmēru. Minētā novadīšana notiek pa 1,2 km garu zemūdens cauruļvadu.

72. Gados pirms datuma, kas noteikts argumentētajā atzinumā (2009. gada 1. februāris), neattīrītie ūdeņi Vitburnā ir novadīti tik reižu, cik norādīts šajā tabulā. Datus ir iesniegusi Komisija, savukārt Apvienotā Karaliste nav tos apstrīdējusi.

Gads	Novadīšanas reizes	Novadītais tilpums (m^3)
2005	27 [16]	542 070
2006	25	248 130
2007	28	478 620
2008	47	732 150

73. Pēc Komisijas domām, minētie dati norādot, ka neattīrīti ūdeņi pārāk bieži tiek novadīti vidē, kas ir nesaderīgi ar direktīvā noteiktajiem dalībvalstu pienākumiem.

74. Lai atbalstītu savu nostāju, Komisija plaši atsaucas uz ziņojumu, ko 2002. gada 25. februārī iesniedza Apvienotās Karalistes Vides ministrijas iecelts neatkarīgs inspektors (turpmāk tekstā – "inspektors"), atbildot uz Vitburnas sistēmas darbinātāja uzņēmuma pieprasījumu izdarīt vairākus grozījumus tam izdotajā sistēmas darbināšanas atļaujā. Minētajā ziņojumā ir ietvertas vairākas ļoti

15 — Kanalizācijas sistēmas sausa laika plūsma ir ūdeņu daudzums, kas tajā ieplūst laikposmā, kad nav lietus.

16 — Vēstulē, ko Apvienotā Karaliste 2006. gada 15. jūnijā nosūtīja Komisijai, atbildot uz argumentēto atzinumu, par 2005. gadu ir norādītas 85 novadīšanas reizes. Savukārt novadīto ūdeņu kopējais tilpums ir norādīts kā vienāds ar 542 070 m^3.

kritiskas norādes par Vitburnas kanalizācijas sistēmu, ko uzskata par nepietiekamu, lai pienācīgi ierobežotu neattīrītu ūdeņu novadīšanu vidē [17]. Pēc inspektora domām, Vitburnas kanalizācijas sistēmas neapmierinošas darbības sekas esot tādas, ka neattīrīts ūdens tiek novadīts vidē arī mērenu nokrišņu vai pat sausā laikā. Nākamajos gados pēc inspektora ziņojuma neesot veikti nekādi Vitburnas kanalizācijas sistēmas fiziskas pārveides darbi. Vienīgā izdarītā korekcija attiecas uz ūdeņu uzkrāšanas tuneļa darbināšanas kārtību pārmērīgas slodzes gadījumā: līdz ar jauno kārtību ūdens tiek novadīts retāk, tomēr vidē novadīto neattīrīto ūdeņu daudzums ir palicis principā nemainīgs 2001.–2008. gadā, svārstoties no maksimuma 732 150 m^3 (2008. gadā) līdz minimumam 248 130 m^3 (2006. gadā).

75. Komisija norāda, ka minētie neattīrīto ūdeņu daudzumi atbilst ūdeņu daudzumiem aglomerācijā, kurā iedzīvotāju skaits svārstās no vairāk par 3700 (skatoties 2006. gada skaitļus) līdz vairāk par 11 000 (skatoties 2008. gada skaitļus), kas katrā ziņā pārsniedz 2000 cilvēka ekvivalentus, kurus pārsniedzot direktīvā ir paredzēts pienākums aprīkot aglomerāciju ar kanalizācijas sistēmām un attīrīšanas iekārtām. Citiem vārdiem, ir tā, it kā pastāvētu vesela aglomerācija, kurai ir tādi izmēri, bet nav nekāda veida notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas.

76. Pēc Komisijas domām, direktīvas noteikumu pārkāpums esot vēl jo smagāks tāpēc, ka zemūdens cauruļvada tuvumā atrodas vairākas pludmales, saistībā ar kurām bieži vien pienākot ziņas par atkritumiem, kuri, ļoti iespējams, esot no Vitburnas kanalizācijas sistēmas.

77. Apvienotā Karaliste neapstrīd lielāko daļu Komisijas norādīto faktu, izņemot tos, kuri attiecas uz pludmalēs atrastajiem atkritumiem. Minētie atkritumi tik tiešām nevarētu būt no Vitburnas sistēmas, jo izmantotais zemūdens cauruļvads ir aprīkots ar filtrējošiem tīkliem: tāpēc atkritumiem, kuru klātbūtne turklāt pēdējos gados ir samazinājusies, jābūt citas izcelsmes. Tomēr attiecībā uz pārējo fakti par Vitburnu ir skaidri, un Apvienotās Karalistes aizstāvība pamatojas galvenokārt uz direktīvas interpretāciju.

78. It īpaši Apvienotā Karaliste uzstāj, ka to ūdeņu kvalitāte, kuros novadīti neattīrītie notekūdeņi, nav pasliktinājusies minēto novadīšanu dēļ, ko apliecina arī tas, ka ūdeņi vietējās pludmalēs vienmēr ir atbilduši prasībām, kas noteiktas Savienības tiesību aktos peldvietu jomā [18].

79. Apvienotā Karaliste ir īpaši uzsvērusi arī 2010. gadā veiktu pētījumu, kura mērķis bija izskatīt situāciju Vitburnā, ņemot vērā Komisijas argumentēto atzinumu un papildu argumentēto atzinumu. It īpaši minētajā pētījumā ir izvērtētas iespējamās sekas tam, ja novadīšanas reižu skaits gadā tiktu samazināts zem 20 reižu "sliekšņa", kā Komisija, šķiet, ir pieprasījusi īpaši papildu argumentētajā atzinumā. Minētajā pētījumā ir noteikts, ka, lai uzturētu novadīšanas reižu skaitu mazāku par 20 gadā, vienīgais risinājums būtu palielināt [ūdeņu] uzkrāšanas tuneļa jaudu, kas būtu jāpalielina līdz 10 800 m^3. Tamlīdzīgs grozījums tomēr dotu pavisam niecīgu uzņemošo ūdeņu kvalitātes uzlabojumu, vienādu ar aptuveni 0,31 %, kas aprēķināts, izmantojot parametrus, ko parasti izmanto peldvietu ūdeņu novērtēšanai. Minēto iemeslu dēļ pētījumā netika ierosināts pārveidot Vitburnas kanalizācijas sistēmu.

2) Vērtējums

80. Lai pārbaudītu, vai uz Apvienoto Karalisti var attiecināt "valsts pienākumu neizpildi" saistībā ar situāciju Vitburnā, es veikšu pārbaudi saskaņā ar iepriekš ierosināto paraugu, sadalot to divos posmos.

17 — Skat. it īpaši 16.5.1.4.–16.5.1.5., 16.5.1.7.–16.5.1.9., 16.5.5.1., 16.5.11.2.–16.5.11.3. punktu. Ziņojumā tomēr ir pausts atbalsts esošās atļaujas noteikumu grozīšanai, lai ārkārtas situācijās atļautu darbinātājam uzņēmumam novadīt neattīrītus notekūdeņus, izmantojot Vitburnas zemūdens cauruļvadu. Inspektora paustā kritika savukārt, kā jau minēts, koncentrējas uz ūdeņu novadīšanas darbināšanu parastās situācijās.

18 — Šajā ziņā skat. Padomes 1975. gada 8. decembra Direktīvu 76/160/EEK par peldvietu ūdens kvalitāti (OV 1976, L 31, 1. lpp.).

81. Kas attiecas, pirmkārt, uz neattīrītu ūdeņu novadīšanu parastās, ne ārkārtas situācijās, manuprāt, Komisija ir pietiekami pierādījusi minēto apstākli. Kā iepriekš norādīts – un Apvienotā Karaliste to arī nav apstrīdējusi –, lai gan pēdējos gados situācija ir uzlabojusies, Vitburnas kanalizācijas sistēma turpina regulāri novadīt vidē neattīrītus ūdeņus. Kā es jau minēju, nav iespējams norādīt novadīšanas reižu skaitu, kas veidotu nemainīgu robežu starp ārkārtas notikumiem un regulāriem notikumiem: kā jau redzējām, Komisija bieži vien par atsauci izmanto 20 novadīšanas reizes; vēl jo vairāk, kādā ziņojumā, ko Apvienotās Karalistes valdība pasūtīja saistībā ar situāciju Londonā[19], par saprātīgu ir norādīts vēl mazāks skaitlis, kas ir vienāds ar 12 novadīšanas reizēm gadā. Katrā ziņā, neatkarīgi no izmantotā modeļa, argumentētajā atzinumā minētā termiņa beigās situācijai Vitburnā, bez šaubām, bija raksturīgi tas, ka [neattīrīto notekūdeņu] novadīšanas reižu skaits un intensitāte bija tādi, kas liecināja par šā notikuma regularitāti un nekādā ziņā ne ārkārtas raksturu. Kā redzams no tabulas 72. punktā, 2006.–2008. gadā [neattīrītie] ūdeņi tika novadīti 25–47 reizes gadā. Tāds skaitlis katrā ziņā neliecina par ārkārtas situācijām, un arī pati Apvienotā Karaliste nav apgalvojusi, ka [neattīrītie] ūdeņi Vitburnā būtu novadīti izņēmuma kārtā.

82. Tomēr jāraugās, vai, atbildot uz šo Komisijas sniegto pierādījumu, Apvienotajai Karalistei ir izdevies pierādīt, ka konkrētajam gadījumam būtu jāpiemēro klauzula par *BTKNEEC*: citiem vārdiem, vai tādēļ, lai samazinātu novadīšanas reižu skaitu, tiek prasīti tehnoloģiski neiespējami risinājumi vai izmaksas, kas ir pilnīgi nesamērīgas salīdzinājumā ar paredzamo ieguvumu.

83. Šajā ziņā galvenais dokuments, manuprāt, ir 2010. gadā veiktais pētījums, ko esmu atgādinājis iepriekš 79. punktā. Ņemot to vērā, ir skaidrs, visupirms, ka tam, lai Vitburnā ievērojami samazinātu neattīrītu ūdeņu novadīšanas reižu skaitu, nav īpašu tehnoloģisku šķēršļu: būtu tikai jāpaplašina esošais tunelis ūdens uzkrāšanai, un Apvienotā Karaliste nevienā brīdī nav norādījusi, ka tāds risinājums nebūtu īstenojams.

84. Vienlaikus pētījumā tomēr ir aprēķināts, kāds konkrēti varētu būt uzņemošo ūdeņu kvalitātes uzlabojums, kas iegūts pēc tuneļa paplašināšanas un līdz ar to novadīšanas reižu skaita samazināšanas. Rēķinos par atskaites punktu ņēma 20 novadīšanas reizes kā maksimālo lielumu, – faktiski ievērojot norādes, ko Komisija sniedza pirmstiesas posmā. Minētajos apstākļos pētījumā tika pieņemts, ka ūdeņu kvalitāte uzlabotos tikai par 0,3 procentpunktiem, un tāpēc tika secināts, ka izmaksu un ieguvumu attiecība nepamato papildu darbus Vitburnā.

85. Minētajā kontekstā jāatgādina arī tas, ka Vitburnas jūras ūdeņu kvalitāte – kā to apgalvo Apvienotā Karaliste un ko turklāt Komisija nav apstrīdējusi – ir visai augsta, un vienmēr ir ievēroti parametri, kas noteikti Savienības tiesību aktos peldvietu ūdeņu jomā. Lai gan uzņemošo ūdeņu izmantojamība peldēšanai nav tieši būtiska, lai izvērtētu Direktīvas 91/271 prasību ievērošanu, kā esmu to jau norādījis iepriekš, to var iekļaut kā aspektu kompleksā vērtējumā, lai iespējami piemērotu klauzulu par *BTKNEEC*. Līdz ar to šķiet saprātīgi, ka tamlīdzīgā situācijā valsts iestādes ir nolēmušas neuzdot veikt sarežģītos pārveides darbus, kuri radītu pavisam niecīgu vides stāvokļa uzlabojumu.

86. Ņemot vērā minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Apvienotās Karalistes argumenti ir derīgi un ka konkrētajā gadījumā Komisijai nav izdevies pierādīt valsts pienākumu neizpildi saistībā ar Vitburnas kanalizācijas sistēmu. Lai gan neattīrītu ūdeņu novadīšana minētajā apgabalā ir notikusi regulāri, Apvienotā Karaliste pierādīja, ka no iespējamiem kanalizācijas sistēmas jaudas palielināšanas darbiem, kas tiktu veikti, lai panāktu atbilstību norādēm, ko Komisija sniegusi pirmstiesas posmā, ieguvums būtu niecīgs un nepietiekams, lai pamatotu darbu veikšanu. Tāpēc Komisijas prasības pirmā daļa ir jānoraida.

19 — Runa ir par *TTSS* ziņojumu, par kuru sīkāk skat. tālāk 90. un nākamajos punktos.

D – *Par situāciju Bektonā, Krosnesā un Mogdenā*

1) Fakti un lietas dalībnieku nostāja

87. Komisijas prasība saistībā ar Londonu attiecas uz trīs zonām – Bektonu, Krosnesu un Mogdenu. Precīzāk, prasība attiecas uz visu trīs teritoriju attīrīšanas iekārtām, kuras uzskata par nepietiekamām, lai nodrošinātu direktīvas ievērošanu, un tātad par tādām, kas pārkāpj direktīvas 4. un 10. panta noteikumus. Turklāt attiecībā uz Bektonu un Krosnesu Komisija pārmet arī direktīvas 3. panta noteikumu neievērošanu, līdz ar to uzskatot par nepietiekamām arī attiecīgās kanalizācijas sistēmas.

88. Visas trīs minētās teritorijas ir daļa no Londonas ūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas, kas apkalpo kopumā vairāk nekā deviņus miljonus cilvēka ekvivalentu. Runa ir par pārsvarā jaukta tipa sistēmu, kas projektēta XIX gadsimta gaitā un pakāpeniski paplašināta un pārveidota līdz ar pilsētu aglomerācijas attīstību.

89. Londonā atklātās problēmas ir divu veidu. Pirmkārt, kad kanalizācijas sistēmu jauda tiek pārsniegta, sāk darboties – kā Vitburnā – notekūdeņu pārplūdes novadītāji. Londonas sistēmā tādu ir 57, no kuriem gandrīz visi novada ūdeņus Temzā un joprojām, cik zināms, nav aprīkoti ar kaut vai elementārām novadīto ūdeņu filtrēšanas sistēmām. Otrkārt, dažas attīrīšanas iekārtas, uz kurām tiek novirzīti kanalizācijas sistēmu savāktie ūdeņi, dažkārt nespēj attīrīt visu saņemto ūdens daudzumu, un tādos gadījumos daļa ūdeņu tiek novadīta pēc minimālas attīrīšanas.

90. Galvenais pierādījuma elements, uz kura Komisija pamato savus argumentus attiecībā uz Londonu, ir ziņojums, ko 2005. gada februārī sagatavoja darba grupa *Thames Tideway Strategic Study* [Temzas gultnes stratēģiskā pētījuma] (turpmāk tekstā – "*TTSS*") ietvaros. Apvienotās Karalistes valdība 2000. gadā izveidoja *TTSS*, kura uzdevums ir izvērtēt Temzas vides stāvokli.

91. *TTSS* ziņojumā it īpaši ir norādīts, ka no Londonas sistēmā esošajiem 57 notekūdeņu pārplūdes novadītājiem 36 rada negatīvu ietekmi uz vidi. Vidēji sistēmā katru gadu 60 reizes tiek novadīti neattīrīti ūdeņi, arī nelielu nokrišņu laikā. Katru gadu vidē tiek novadītas daudzas tonnas neattīrītu ūdeņu, kas atbilst notekūdeņiem, kuri rodas aglomerācijās ar simtiem tūkstošu iedzīvotāju. Problēmu vēl smagāku padara tas apstāklis, ka ūdens no Temzas nonāk jūrā ļoti lēni, tā ka novadītie piesārņotie ūdeņi atšķaidās tikai ļoti ilgā laika posmā.

92. Saskaņā ar *TTSS* ziņojumu arī attīrīšanas iekārtu stāvoklis nav labāks par kanalizācijas sistēmu stāvokli. To jauda ir pietiekama sausa laika apstākļos, bet nokrišņu gadījumā tās novada vidē tikai daļēji attīrītus ūdeņus, palielinot jau tā ievērojamo piesārņojuma slogu, ko rada kanalizācijas sistēmu notekūdeņu pārplūdes novadītāji.

93. 2005. gada novembrī *TTSS* sagatavoja valdībai papildu ziņojumu, kurā norādīja iespējamos risinājumus Temzas piesārņojuma problēmai. It īpaši par labāko tika uzskatīts risinājums, kurā tika ierosināts būvēt aptuveni 30 km garu pazemes tuneli, kura jauda būtu 1,5 miljoni m^3 un kurš spētu uzkrāt pārpalikušo ūdeni lietus gadījumā, lai vēlāk atkārtoti ievadītu to sistēmā un to varētu attīrīt.

94. 2007. gada aprīlī Apvienotās Karalistes valdība paziņoja par lēmumu īstenot *TTSS* priekšlikumu, un it īpaši jauno tuneli. Vēstulē, ko vides ministrs 2007. gada 17. aprīlī nosūtīja Londonas ūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas darbinātājam uzņēmumam – vēstulē, ko Apvienotā Karaliste iesniedza tiesai, – ir norādīts, ka izvēle izbūvēt tuneli ir izdarīta tādēļ, lai "upe Londonā būtu piemērota XXI gadsimta pilsētai un *lai piespiestu Apvienoto Karalisti pildīt direktīvā noteiktos pienākumus* [..]" [20]. Kā noskaidrojās tiesas sēdē, arī pašreizējā Lielbritānijas valdība nesen ir apstiprinājusi savu atbalstu pazemes tuneļa izbūvei, kuru pašlaik plāno pabeigt 2021.–2023. gadā. Ministrijas rakstveida

20 — Izcēlums mans.

paziņojumā, kas nosūtīts Parlamentam 2011. gada 3. novembrī [21], it īpaši ir norādīts, ka "ir pārliecinoša vajadzība nostiprināt Londonas kanalizācijas sistēmu, kura vairākās vietās ir ar nepietiekamu jaudu pat sausa laika apstākļos, un atrast risinājumu šādām vides problēmām [..]". Būvdarbiem būtu jāsākas 2016. gadā.

95. Apvienotā Karaliste neapstrīd Komisijas norādītos faktus. Minētā dalībvalsts uzsver, ka papildus jaunā lielā pazemes tuneļa izbūves projektam tiek veikti arī citi darbi, lai palielinātu Bektonas, Krosnesas un Mogdenas attīrīšanas iekārtu jaudu. Minētie darbi būtu jāpabeidz 2012.–2014. gadā. Turklāt ir plānots izbūvēt otru – mazāka izmēra – tuneli, kas būtu jāpabeidz jau 2014. gadā un kam būtu ievērojami jāsamazina neattīrītu ūdeņu novadīšanas reizes Bektonas un Krosnesas zonā.

96. Apvienotās Karalistes aizstāvība it īpaši pamatojas uz to, ka Londonas sistēmai ir neparasti izmēri, un uz to, ka būtu ārkārtīgi sarežģīti veikt jebkādus pārveides darbus kanalizācijas sistēmu kompleksā, kas projektēts XIX gadsimtā. Raugoties no minētā viedokļa, nevarētu uzskatīt, ka Apvienotā Karaliste nav izpildījusi savus pienākumus, jo tā tūlīt pēc direktīvas stāšanās spēkā sāka veikt visus vajadzīgos izpētes un plānošanas darbus, lai panāktu pilnu atbilstību Savienības tiesībām. Saskaņā ar klauzulu par *BTKNEEC* būtu jāuzskata, ka direktīvas noteikumi nav pārkāpti, ja dalībvalsts ir visīsākajā iespējamajā laikā veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai konkrētajā gadījumā to īstenotu.

2) Vērtējums

97. Savā pirmajā argumentētajā atzinumā Komisija bija apstrīdējusi visu Londonas sistēmas darbību vispār. Savukārt papildu argumentētajā atzinumā, izskatījusi Apvienotās Karalistes argumentus atbildē uz argumentēto atzinumu, tā nolēma samazināt prasības priekšmetu līdz tā tagadējam formulējumam.

98. It īpaši, kā jau norādīts, Komisija apgalvo, ka direktīvas ievērošanas nolūkiem neapmierinoši darbojas Bektonas, Krosnesas un Mogdenas attīrīšanas iekārtas, kā arī kanalizācijas sistēmas, kuras ieplūst pirmajās divās no trim tikko norādītajām iekārtām.

99. Vispirms jānoskaidro pierādījuma *veids*, kas Komisijai jāsniedz par valsts pienākumu neizpildi. Es šeit neatsaucos uz pierādījuma slogu, jo minētajā jautājumā judikatūra ir skaidra un pastāvīga: tieši Komisijai jāpierāda valsts pienākumu neizpilde un tā nevar pamatoties uz pieņēmumu [22]. Šeit runa savukārt ir par Komisijas pierādījuma *priekšmetu*.

100. Prasības lasījums tik tiešām pierāda, ka Komisija, lai gan bija nolēmusi attiecināt savus pārmetumus tikai uz specifiskām Londonas notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas daļām, nav skaidri norādījusi prasības priekšmetā ietverto jomu konkrētos aspektus. Gluži pretēji, tā visus savus argumentus ir pamatojusi uz pierādījumiem – konkrēti uz *TTSS* ziņojumu –, kuri attiecas uz sistēmas vispārīgajām problēmām, nevis uz tām, kuras konkrēti attiecas uz prasības priekšmetā norādītajām sistēmas daļām (Bektonas, Krosnesas un Mogdenas zonu).

101. Tāpēc jāpārbauda, vai Komisijas sniegtie pierādījumi, kas apliecina problemātisko vides situāciju Londonā vispār, ir pierādījuši specifisko lomu, kāda ir bijusi katrai no norādītajām reālijām, lai rezultātā izraisītu attiecīgo komplekso situāciju [23].

21 — Minēto dokumentu, ko Apvienotā Karaliste iesniedza neilgi pirms tiesas sēdes, Tiesa pieņēma un pievienoja lietas dokumentiem.

22 — Skat., piemēram, 2009. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-438/07 Komisija/Zviedrija (Krājums, I-9517. lpp., 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 — Skat. pēc analoģijas 2009. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-335/07 Komisija/Somija (Krājums, I-9459. lpp., 88. punkts).

102. Šajā ziņā noteicoša šķiet dokumentācija, ko Komisija pievienojusi prasībai, un it īpaši atbilde, ko Apvienotā Karaliste 2006. gada 15. jūnijā sniegusi uz Komisijas argumentēto atzinumu. Minētajā dokumentā, atbildot uz pārmetumu par visu Londonas sistēmu, Apvienotā Karaliste būtībā noreducē problēmu uz konkrētām sistēmas daļām, uz kurām vēlāk arī Komisija nolēma attiecināt savu prasību. It īpaši, lai gan formāli neatzīstot valsts pienākumu neizpildes fakta esamību, dokumenta secinājumos ir norādīts, ka Apvienotās Karalistes valdība "*atzīst, ka ir jāpalielina Bektonas, Krosnesas un Mogdenas attīrīšanas iekārtu jauda*" un ka tā "*atzīst, ka ir jāveic pasākumi, lai samazinātu piesārņojumu, ko radījuši vairāki notekūdeņu pārplūdes novadītāji, kas ir daļa no Bektonas un Krosnesas kanalizācijas sistēmām*".

103. Ņemot vērā minēto dokumentu, es uzskatu, ka Komisijas sniegtos elementus, lai arī tie attiecas uz Londonas sistēmu kopumā, var uzskatīt par izmantojamiem konkrēti attiecībā uz Bektonas, Krosnesas un Mogdenas attīrīšanas iekārtām, kā arī uz Bektonas un Krosnesas kanalizācijas sistēmām. Apvienotā Karaliste citu starpā nav iebildusi pret minēto nodomu.

104. Tagad atliek pārbaudīt, vai Komisijas sniegtie pierādījumi ir pietiekami, lai pierādītu valsts pienākumu neizpildi. Arī šajā gadījumā es jautājumu izskatīšu, sadalot to divos posmos, tāpat kā es to darīju saistībā ar situāciju Vitburnā.

105. Kas attiecas uz problēmas esamību un tās nebūt ne gadījuma raksturu, *TTSS* ziņojums, ar kuru Komisija ir pamatojusi savas prasības būtisko daļu, manuprāt, veido norādi, kas ir ne tikai pietiekama, bet arī grūti apstrīdama, vēl jo vairāk ņemot vērā to, ka runa ir par dokumentu, ko pasūtījusi pati Apvienotās Karalistes valdība. It īpaši, kā jau redzējām, minētais ziņojums apliecina gan neattīrītu notekūdeņu biežu novadīšanu no kanalizācijas sistēmām, gan tikai minimāli attīrītu notekūdeņu novadīšanu no attīrīšanas iekārtām. Un ne tikai: minētie notikumi tiek novēroti ne tikai ārkārtas klimatiskajos apstākļos, bet regulāri atkārtojas arī mērenu nokrišņu gadījumā.

106. Tāpēc var uzskatīt, ka Komisija ir pierādījusi to, ka notekūdeņu novadīšanai, ko tā pārmet Apvienotajai Karalistei, nav ārkārtas vai gadījuma rakstura: citu starpā minētā dalībvalsts neapstrīd Komisijas sniegto datu pareizību.

107. Visbeidzot, jāpārbauda, vai Apvienotās Karalistes valdība ir pierādījusi, ka ir tehniski neiespējami panākt atbilstību direktīvai, vai arī, ka izmaksas būtu pilnīgi nesamērīgas salīdzinājumā ar ieguvumiem, kas uz klauzulas par *BTKNEEC* pamata varētu attaisnot notekūdeņu nepilnīgu savākšanu un/vai attīrīšanu.

108. Atbilde, manuprāt, ir noliedzoša.

109. No vienas puses, tik tiešām, Apvienotā Karaliste ir norādījusi, ka ir jau nolemts veikt liela mēroga būvdarbus un uzbūvēt jaunu ūdeņu uzkrāšanas tuneli, kas – kā to ir norādījusi pati Komisija pirmstiesas posmā – spēs panākt pilnīgu atbilstību direktīvai. Tātad pastāv tehniskie risinājumi, lai panāktu situācijas uzlabojumu, un to izmaksas nav uzskatāmas par nesamērīgām, jo ir jau pieņemts lēmums tos īstenot.

110. Nav pieņemami arī tie Apvienotās Karalistes argumenti, kuri pamatojas uz īstenojamo darbu sarežģītību un ilgumu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts pienākumu neizpilde jāvērtē datumā, kas noteikts argumentētajā atzinumā (šeit – 2009. gada 1. februāris), un dalībvalsts nevar panākt prasības noraidīšanu tikai tāpēc, ka notiek darbi un pasākumi, kuri nākotnē ļaus novērst valsts pienākumu neizpildi [24]. Nedrīkst aizmirst arī to, ka direktīva ir pieņemta pirms vairāk nekā 20 gadiem: tātad to

24 — Skat., piemēram, 2004. gada 24. jūnija spriedumu lietā C-119/02 Komisija/Grieķija (52.–54. punkts) un 2004. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-27/03 Komisija/Beļģija (39. un 40. punkts).

nekādā ziņā nevar uzskatīt par dokumentu, ar kuru dalībvalstīm nebūtu bijis laika iepazīties. Ar atsauci tieši uz Direktīvu 91/271/EEK, lai gan uz citu pantu, kas netiek apspriests šajā lietā, Tiesa ir uzskatījusi, ka argumentētajā atzinumā minētais termiņš – 2004. gada 9. septembris – ir vairāk nekā pietiekams [25].

111. Apvienotā Karaliste, šķiet, ir apgalvojusi, it īpaši tiesas sēdē, ka darbiem vajadzīgais ilgais laiks būtu jāuzskata par derīgu elementu, lai piemērotu klauzulu par *BTKNEEC*: ja kādai dalībvalstij jāīsteno liela mēroga darbi, lai panāktu atbilstību Savienības tiesībām, nevarētu pārmest valsts pienākumu neizpildi, ja minētie darbi ir īstenošanas procesā un tiek veikti parastos un saprātīgos termiņos.

112. Šādu argumentu nevar atbalstīt. Kā jau redzējām, klauzula par *BTKNEEC* jāinterpretē kā attiecināma uz *tehniskajiem risinājumiem*, kurus vispārīgi var īstenot, nevis uz *brīdi*, kad tāda īstenošana var notikt. Brīdis, kurš jāņem par atskaites punktu, lai izvērtētu atbilstību kādam Kopienas normatīvam dokumentam, ir Komisijas argumentētajā atzinumā noteiktais. Situācija būtu citāda, ja Apvienotā Karaliste būtu pierādījusi, ka problēmas novēršanai izvēlētais risinājums, tātad konkrēti tunelis ūdens uzkrāšanai, agrāk nebija tehniski iespējams. Tādā gadījumā varētu izmantot klauzulu par *BTKNEEC*. Tomēr šajā gadījumā tā nav: Apvienotā Karaliste nevienā brīdī nav minējusi, ka tuneļa izbūve vai attīrīšanas iekārtu jaudas palielināšana būtu kļuvušas tehniski iespējamas tikai nesen.

113. Noslēgumā, es uzskatu, ka tā prasības daļa, kura attiecas uz Londonas pilsētu, ir apmierināma.

E – *Par tiesāšanās izdevumiem*

114. Kā jau norādīts iepriekš, gan Komisija, gan Apvienotā Karaliste ir prasījušas piespriest pretējai pusei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Tā kā es ierosinu Tiesai apmierināt vienu no divām Komisijas prasības daļām, bet otru – noraidīt, es uzskatu, ka Tiesai jāpiemēro Reglamenta 69. panta 3. punkts un līdz ar to jāsadala tiesāšanās izdevumi lietas dalībnieku starpā.

V – Secinājumi

115. Tāpēc, pamatojoties uz izklāstītajiem apsvērumiem, es ierosinu Tiesai pieņemt šādu nolēmumu:

— nenodrošinot, ka Bektonā un Krosnesā tiek uzstādītas atbilstošas kanalizācijas sistēmas saskaņā ar 3. pantu un I pielikuma A daļu Direktīvā 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, un nenodrošinot, ka Bektonā, Krosnesā un Mogdenā notekūdeņi tiek pienācīgi attīrīti attīrīšanas iekārtās atbilstoši minētās direktīvas 4. un 10. pantam, kā arī I pielikuma B daļai, Apvienotā Karaliste nav izpildījusi šajos noteikumos paredzētos pienākumus;

— pārējā daļā prasību noraidīt;

— katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.

25 — Spriedums lietā Komisija/Itālija (minēts 12. zemsvītras piezīmē, 25.–28. punkts).